

Het zegel van Sint-Anna-ter-Muiden

Germain Bonte

De voetnoot 34 van H.Q. Janssen (1) inspireerde Johan Ballegeer tot het schrijven van een bijdrage (2) over de symboliek van het wapen van Sint-Anna-ter-Muiden. In dezelfde voetnoot echter komt nog een andere moeilijkheid naar voor: H.Q. Janssen spreekt niet over een zegel, maar over een zegelmatrijs. Hij dateert de zegelmatrijs als volgt: „*stellig uit de 15de eeuw, zoo niet van vroeger*” (3). Heeft H.Q. Janssen gelijk dan is de matrijs een van de oudst bewaarde. Immers pas in de tweede helft van de 14e eeuw duiken rekeningen op van zegelsnijders (4). Zijn datering geeft evenwel geen inlichtingen over de duur van het gebruik van het desbetreffende zegel.

H.Q. Janssen gaat eigenlijk voorbij aan het allerbelangrijkste: het zegel als onderdeel van een akte. Nergens verwijst hij naar akten die hem in staat zouden stellen de zegels te dateren.

De vraag die zich stelt is: „Waar vind ik akten met een zegel van Sint-Anna-ter-Muiden?” Om deze vraag op te lossen, zijn er twee mogelijkheden. De eerste - de gemakkelijkste - is het doornemen van de literatuur over de zegelkunde; de tweede - een moeilijke, bijna onmogelijke - is alle bronnen in alle mogelijke vindplaatsen opsporen in de hoop er akten met zegels te vinden.

In theorie moeten beide manieren van zoeken het zelfde resultaat opleveren, de praktijk is echter anders.

De eerste mogelijkheid

Vooraleer op weg te gaan, één beperking; ik stel slechts belang in zegels van Sint-Anna-ter-Muiden als Vlaamse stad. Het eindpunt van mijn opzoekingen is dus het begin van de 17e eeuw. Veilige gidsen zijn het boek van R. Laurent, *Sigillografie* (5) en zijn artikel over de zegels van Blankenberge (6). Zijn bibliografie verwijst naar Demay (7) en Douet d'Arcq (8): onmiddellijk vind ik twee zegels (één uit 1309 en een ander uit 1409). Later bij een bezoek aan het archief te Rijsel een aangename verrassing: een handgeschreven randnota in Demay doet mij een zegel van 1382 vinden (9).

De tweede mogelijkheid

Twee publicaties helpen de plaatselijke zoeker in het verzamelen van bronnenmateriaal in vreemde archieffondsen: Duvosquel (10) en Mertens (11).

(1) H.Q. JANSSEN, *St. Anna ter Muiden, enz.*, Middelburg, 1850; voetnoot 34, pp. 235-238.

(2) J. BALLEGEER, *Het wapen van Sint-Anna-ter-Muiden*, *Rond de Poldertorens*, 1992, 2, pp. 39-40.

(3) H.Q. JANSSEN, o.c., p. 327.

(4) R. LAURENT, *Sigillografie*, Brussel, 1986.

(5) *Ibidem*.

(6) R. LAURENT, *De zegels van Blankenberge*, in: *Ostendiana*, 1972, pp. 181-188.

(7) G. DEMAY, *Inventaire des sceaux de Flandre recueillis dans les dépôts d'archives, musées et collections particulières du département du Nord*, Paris, 1873.

(8) L. DOUET D'ARCQ, *Inventaires et documents. Collection de sceaux, tome III*, Paris, 1868, p. 388, nr. 10866.

(9) G. DEMAY, o.c., Tome I, p. 444, n° 4043, *Chambre des comptes* 13 avril 1409.

(10) J.M. DUVOSQUEL, *Comines, villes de frontières, ou comment trouver les sources de son passé à la lumière de la géographie historique*, *Athenée Royal de Comines, XXVe anniversaire, 1945-1970*, Komen, 1970, pp. 63-104.

(11) J. MERTENS, *Archief van en over Oostende*, in: *Ostendiana*, I 1972, pp. 23-32.

Ducosquel heeft het werk voor Komen gedaan: het kostte hem een tiental jaar (12)! Zijn werkwijze is een richtsnoer voor andere zoekers (13).

Mertens heeft hetzelfde probleem voor Oostende behandeld. Archieven in Spanje, Oostenrijk en Nederland werden onderzocht. De rijkdom van het archief in Spanje en Oostenrijk is voor de stad Oostende een ware goudmijn (14).

Zoveel mogelijk inventarissen werden door mij geraadpleegd. Maar buiten de Belgische archieven, werd slechts het archief van Rijsel bezocht.

Brugge leverde geen zegels op wat mij toch eigenaardig lijkt. Gent leverde twee vondsten op: 1328 en 1330 (zegel verloren). Een bijzonder fraaie zegel (1245) vond ik in Parijs nu via Teulet (15).

Samengevat gaf mijn zoektocht volgend resultaat:

1. 1245 Parijs (zegel is verloren gegaan)
2. 1309 Parijs
3. 1328 Gent (zegel is geschonden)
4. 1330 Gent (zegel is verloren gegaan)
5. 1328 Rijsel
6. 1403 Brussel
7. 1409 Rijsel

Over een tijdspanne van drie eeuwen leverde mijn zoektocht zeven akten en vijf zegels op. De opzoekingen kunnen zeker worden voortgezet. De ironie wil dat ik het zegel door H.Q. Jansen vermeld, niet heb gevonden.

Met dank aan:

Algemeen Rijksarchief, Brussel

Archives départementales du Nord, Rijsel en Photo Populu

Rijksarchief, Gent

Services photographiques des Archives nationales, Parijs.

(12) *Ibidem*, p. 27.

(13) *Ibidem*.

(14) *Ibidem*, p. 28, voetnoot 18.

(15) A. TEULET, *Layettes de trésor des chartes*, T 22, Paris, 1866, p. 562, nr. 3327. Février 1244-1245 (= 1245 n.s.), traces de sceau sur double queue.